

В І Д Г У К

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Суббота Анатолія Івановича на дисертацію Баїк Оксани Іванівни
«Понятійно-категоріальний апарат податкового права України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю – 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві спостерігається тенденція розвитку податкової сфери з врахуванням найновіших досягнень як економіки, так і юриспруденції. Водночас це істотно впливає на збагачення понятійно-категоріального апарату вітчизняного податкового права. Сьогодні переважна більшість понять податкового права мають фінансово-економічний зміст та врегульовані правовими нормами, які закріплені у податковому законодавстві. Своєю чергою, правові категорії податкового права характеризуються об'ємністю та складністю їх теоретичного розуміння і практичного застосування.

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, адже сьогодні одним із важливих чинників, який впливає на ефективність як діяльності контролюючих органів податкової сфери, так і платників податків, є постійне оновлення та збагачення понятійно-категоріального апарату податкового права України. Саме основні поняття і категорії, якими визначено сферу справляння податків, зборів, платежів, становлять підґрунтя для його функціонування як підгалузі фінансового права. Це свідчить про те, що у вітчизняній правовій доктрині назріла потреба у праці, в якій увагу було б зосереджено на опрацюванні даної проблеми. Тому можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Баїк О. І. є відповіддю на вимогу, визначену часом.

Про користь актуальності та своєчасності теми цього дисертаційного дослідження свідчить також і та обставина, що комплексно понятійно-категоріальний апарат податкового права в нових економічних, соціальних та правових реаліях сучасності в Україні ще не досліджувався. Сучасними українськими вченими-правниками розглянуто проблеми окресленої сфери переважно в межах окремих публікацій. Однак цього недостатньо для належного розкриття змісту, ознак і особливостей понятійно-категоріального апарату податкового права України. Вирішення зазначеного доволі переконливо доводить Баїк О. І. у своїх наукових працях, пов'язаних з темою дослідження. Потрібно констатувати, що у сфері податкового права існує потреба в розробці теоретико-прикладних питань, що стосуються теми дослідження. За своїм обсягом, проблемністю, суспільною і науковою значимістю обрана тема дисертації повністю відповідає проблематиці докторської дисертації, а викладене свідчить на користь актуальності теми дисертаційного дослідження Баїк О. І.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами. Необхідно зазначити, що дисертація виконана відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року; спрямована на реалізацію Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015.

Тема дисертаційної роботи відповідає науковому напрямку Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»: «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», затвердженому Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р., протокол № 5. Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»: «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний номер 0116U004099).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечено використанням низки загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, а також значного обсягу емпіричного матеріалу.

Необхідно відзначити, що у роботі влучно та лаконічно визначено об'єкт (суспільні відносини, врегульовані нормами податкового права України) та предмет (понятійно-категоріальний апарат податкового права України) дослідження (с. 33 дисертації, с. 4 автореферату). Чіткість визначення мети і завдань дослідження, логічна побудова структури роботи дали змогу автору повністю розкрити тему та вірно визначити підходи для усунення наявних суперечностей як у науці податкового права, так і в податковому законодавстві.

Водночас зміст дисертації відображає логічний зв'язок мети та предмета дослідження. Зокрема проаналізовано як теоретичні проблеми, в межах теми дисертаційного дослідження на сучасному рівні розвитку українського суспільства, так і питання правозастосування. Загалом, дисертація характеризується ознакою єдності змісту. Положення, які формулює та відстоює автор роботи, ґрунтуються на останніх досягненнях правової науки. Запропоновані дисертанткою висновки та рекомендації є аргументованими та переконливими, про що свідчить використана для їх доведення та обґрунтування значна кількість джерел (775 найменувань).

Варто зауважити, що наукові результати дисертаційної роботи об'єктивно відображають реальний стан проблеми понятійно-категоріального апарату податкового права України. До того ж в дисертації викладено пропозиції в напрямку правотворчості та правозастосування, які зумовлюють її практичну цінність.

Дисертантом відмінно засвоєно теоретичне надбання, що стосується теми дослідження. Баїк О. І. вільно оперує поняттями й категоріями, що вироблено як наукою податкового права, так і юридичною наукою загалом. Також вона звертається до наукових праць фахівців суміжних галузей та підгалузей права.

Водночас нормативно-правовою основою роботи стали положення Конституції України, ПК України та інших законів і підзаконних нормативно-правових актів України, а також законодавство Європейського Союзу у сфері регулювання податкових правовідносин. Емпіричну базу дослідження становлять: статистичні матеріали; практика діяльності органів ДФС України західного регіону України; результати анкетування 370 осіб, які є фахівцями або займаються діяльністю, що стосується сфери податкового права (с. 34 дисертації, с. 5 автореферату).

Про глибоке та змістовне засвоєння теми дослідження свідчить і те, що матеріал дисертації викладено логічно, послідовно, відповідно до визначеного дисертантом змісту.

Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, що містять двадцять три підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Достовірність та новизна одержаних результатів. Достовірність результатів дослідження забезпечена належним науковим рівнем проведеного комплексного аналізу понятійно-категоріального апарату податкового права України. На підставі врахування проблемних питань, які виникають під час правового регулювання податкових правовідносин автором розв'язано та запропоновано нові підходи лінгвістично-юридичного обґрунтування понятійно-категоріального апарату податкового права України, його теоретичні аспекти, сутність податкових правовідносин та відповідальність за їх порушення, а також вироблено рекомендації законодавчого та науково-теоретичного змісту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науковій літературі комплексним дослідженням, у якому на належному рівні акумульовано сучасні теоретичні та практичні перспективи подальшого розвитку понятійно-категоріального апарату податкового права України. Вирішення багатьох проблемних питань, наявних у досліджуваній сфері, автором задекларовано вперше. Водночас Баїк О. І. не залишає поза увагою результати попередніх наукових розвідок у цій сфері, а творчо розвиває та аргументовано удосконалює їх, пропонує власне бачення тих чи інших наукових проблем. До того ж дисертантом виявлено високу толерантність у

полеміці з іншими науковцями та дотримано науково-дослідницьку етику у посиланні на їхні праці, які використано нею у роботі.

Детальне ознайомлення із текстом дисертації дає можливість вважати, що у роботі на підставі проведеного ґрунтовного дослідження автором запропоновано низку положень, висновків та пропозицій, сукупність і рівень опрацювання яких дозволяє кваліфікувати цю працю як завершене наукове дослідження.

Висновки і положення, що виносяться на захист, є особистим здобутком Баїк О. І. і характеризуються необхідним рівнем наукової новизни для дисертаційного дослідження у податковому праві.

Цілком слушно Баїк О. І. зазначає про те, що словом чи словосполученням, яке виражає визначення поняття у податковому праві за змістом і застосовується для характеристики понять у податковому праві та законодавстві з метою їх розуміння і використання, є термін. Сукупність податково-правових термінів та термінологічних зворотів, які вживаються у податковому законодавстві України, на її думку, слід вважати термінологією податкового права України (с. 60 дисертації). Викликає схвалення висновок дисертанта стосовно того, що для врегулювання податкових правовідносин слід використовувати терміни, закріплені в нормах податкового законодавства України і потрібно звертати увагу на елементи узгодженості та єдності термінів, які використовуються у ПК України, порівнюючи їх з іншими нормами податкового законодавства (с. 65 дисертації).

Особливої позитивної оцінки заслуговує пропозиція автора визначити фундаментальні для податкового права поняття і категорії, що взаємодоповнюють одне одного та взаємодіють між собою і становлять основу понятійно-категоріального апарату податкового права. Такими, на думку Баїк О. І., є: 1) податкові правовідносини; 2) податково-правові норми; 3) відповідальність за порушення правових норм, закріплених у податковому законодавстві (с. 54 дисертації).

В якості положень, що відображають наукову новизну дисертації слід виокремити висновки та пропозиції автора щодо вдосконалення наявної наукової позиції стосовно виокремлення понять податкового права за ступенем

узагальненості, значущості та діапазону на центральні, основні та спеціальні. Дисертантом, з врахуванням норм податкового законодавства, зокрема ПК України, конкретизовано, що у понятійно-категоріальному апараті податкового права України центральні поняття зафіксовано у розділі I ПК України, яким визначено загальні положення для врегулювання податкових правовідносин; основні поняття подано у розділі II ПК України, яким визначено адміністрування податків, зборів, платежів; спеціальні поняття закріплено в інших розділах ПК України, якими визначено податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, рентну плату, податок на майно (с. 50 дисертації).

Аналізуючи наявну систематизацію джерел податкового права та адаптацію їх з міжнародно-правовими нормами у сфері податків, зборів, платежів, автором визначено, що особливе значення у формуванні джерел як нормативно-правової основи понятійно-категоріального апарату податкового права України, з врахуванням загальнотеоретичного поділу, має класифікація цих джерел (розділ 3.3 дисертації). Крім того, дисертантом вдосконалено розуміння поняття «міжнародний договір» у сфері податкового права та його застосування як джерела, що регулює міжнародні податкові відносини, в яких бере участь Україна, з метою адаптації міжнародних правових норм, що регламентують відносини у сфері податків, зборів, платежів. На її думку, це сприяє оновленню понятійно-категоріального апарату податкового права України (підрозділ 3.3 дисертації).

Необхідно погодитись з висновком автора про те, що податкове право як підгалузь фінансового права вирізняється різновидами правових інститутів, наявність яких в майбутньому дає підстави для виокремлення його як окремої галузі права. Це стосується податкових правовідносин, пов'язаних із встановленням, зміною, скасуванням та сплатою податків, зборів, платежів (с. 416 дисертації). Методологічно вірно автором доведено положення, на підставі яких проаналізовано систему принципів податкового права як основних засад його понятійно-категоріального апарату, підходи щодо їхньої оптимізації з врахуванням того, що принципи, закріплені у Конституції України (конституційні

принципи), відображено у принципах, які визначені у ст. 4 ПК України (галузеві принципи), а принципи оподаткування (спеціальні принципи) є основоположними для системи оподаткування (с. 38 дисертації). Обґрунтованим є висновок дисертанта в тому, що засади сучасних податкових правовідносин, закріплені у Конституції України, знайшли своє відображення у принципах, визначених у податковому законодавстві України. Водночас зміст ст. 4 ПК України потребує подальшої деталізації системи галузевих і міжгалузевих принципів податкового законодавства (с. 416 дисертації).

Науково-практичний інтерес викликає висновок дисертанта про те, що об'єктом податкових правовідносин є матеріальне за змістом врегульоване нормами права явище реальної дійсності, на яке впливає діяльність суб'єктів, права і обов'язки яких закріплені в чинних нормах податкового права. Водночас слушним є запропонований Баїк О. І. поділ суб'єктів податкових правовідносин на: державу; колективні суб'єкти; індивідуальні суб'єкти, який акумулює в собі їх правосуб'єктність на різних рівнях забезпечення та реалізації податкових правовідносин (підрозділ 4.3 дисертації).

На підставі наукового аналізу дисертант слушно обґрунтовує висновок про те, що правовий статус фізичних та юридичних осіб як суб'єктів податково-правових відносин за допомогою правових норм відображає їх становище у суспільстві та зобов'язання щодо справляння податків та зборів. Водночас правовий статус платника податків є одним із складних понять податкового права, а його зміст перебуває у постійній термінологічній динаміці. Як правило, до цього призводить часте оновлення податкового законодавства України, яке проявляється у доповненні та/або виключенні окремих чинних правових норм (с. 239 дисертації). Важливим та цінним є надане авторське визначення поняття правового статусу платника податків як сукупності прав, обов'язків, законних інтересів, гарантій та відповідальності фізичних осіб (резидентів і нерезидентів) та юридичних осіб (резидентів і нерезидентів), їх відокремлених підрозділів, які є учасниками податкових правовідносин щодо справляння податків (с. 240 дисертації). Не можна залишити поза увагою удосконалення характеристики правового статусу платників податків як суб'єктів податкових

правовідносин у понятійно-категоріальному апараті податкового права України щодо згрупування їх прав і обов'язків на основі норм, закріплених у податковому законодавстві (підрозділ 4.4 дисертації).

Підкреслено, що аналіз поняття та ознак податкових правовідносин дозволив визначити їхню сутність, яка дала змогу переконливо стверджувати, що податкові правовідносини є складовим елементом не лише податкового, але й фінансового права та права загалом. Основою податкових правовідносин є врегульовані нормами податкового законодавства відносини у сфері податків, зборів і оподаткування, реалізація яких є одним із завдань, передбачених податковою політикою держави (с. 416 дисертації). Автором слушно акцентовано увагу на взаємообумовленості та взаємозалежності ознак класифікації податкових правовідносин. Вони визначають характер відносин між учасниками, мету, зміст, особливості об'єктно-суб'єктного складу податкових правовідносин (с. 417 дисертації).

Позитивно варто відзначити удосконалення наявної класифікації податкових правовідносин з урахуванням їх загальних, особливих та індивідуальних ознак. На основі теоретичних узагальнень автором запропоновано поділ податкових правовідносин як фундаментальної категорії понятійно-категоріального апарату податкового права України: за відображенням певних функцій; за структурою; за характером правових норм; залежно від особливостей об'єкта податкових правовідносин; за суб'єктним складом; за характером міжсуб'єктних зв'язків; за змістом; за характером обов'язків; за метою тощо (підрозділ 4.2 дисертації).

Такими, що містять наукову новизну є авторські положення щодо удосконалення наявної класифікації юридичних фактів у податковому праві, з врахуванням як загальнотеоретичних підходів, так і сучасних підходів щодо їхньої класифікації у податковому праві та особливостей їх правового регулювання. Зокрема дисертантом запропоновано у понятійно-категоріальному апараті податкового права України юридичні факти класифікувати за такими критеріями: 1) за наявністю волі, яка проявляється в діях чи бездіяльності особи; 2) за тривалістю діяльності людини у податковій сфері; 3) залежно від характеру

правових наслідків, які вони породжують; 4) з погляду на зв'язок з податковими правовими відносинами; 5) за своїм юридичним складом; 6) за ознакою правового документального закріплення; 7) за ознакою реальності юридично значимого факту (підрозділ 4.5 дисертації). Заслуговує на увагу визначення поняття юридичних фактів. На думку автора, юридичні факти у податковому праві – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують обставини, що закріплені в нормах податкового законодавства України. Вони впливають на виникнення, зміну, припинення податкових правовідносин та сприяють настанню певних прав та обов'язків для суб'єктів цих правовідносин. У податковому праві юридичні факти доцільно класифікувати з урахуванням як загальнотеоретичних аспектів, так і особливостей правового регулювання податкових правовідносин на основі практики застосування податкового законодавства України (с. 280 дисертації).

Переконливою є точка зору автора, що задля ретельнішого дослідження податково-правової норми, проаналізовано визначення поняття норми права в окремих галузях права, які тісно взаємодіють із податковим правом. Також слушно зауважено, що податково-правові норми закріплено у законодавстві, яким регулюється кожна із цих галузей права (с. 283 дисертації).

Дисертантом з'ясовано, що для реалізації податково-правових норм важливе значення мають форми безпосередньої реалізації податкового законодавства, а саме: дотримання, використання і виконання, які втілюються в життя безпосередніми діями суб'єктів податкових правовідносин. Відзначено також важливість застосування як особливої форми реалізації податково-правових норм, яке є державно-владною діяльністю уповноважених на це суб'єктів податкових правовідносин. Усі податково-правові норми, які закріплені в податковому законодавстві, діють до моменту їх зміни чи припинення у встановленому законом порядку уповноваженими на те суб'єктами податкових правовідносин (с. 331, 418 дисертації).

У дисертації окрему увагу автором присвячено тлумаченню податково-правової норми, що є особливою сферою діяльності суб'єкта податкових правовідносин (підрозділ 4.10 дисертації). Вона проявляється як тлумачення-

з'ясування змісту правової норми суб'єктом податкових правовідносин, зокрема і як процес мислення без зовнішніх форм вираження, а також як тлумачення-роз'яснення, що полягає у зовнішньому вираженні, тобто викладенні змісту податково-правової норми, закладеного в ній законодавцем. До того ж, тлумачення податково-правових норм здійснюються за допомогою мовного, логічного, стилістичного та історичного способів (с. 418–419 дисертації).

Привертає увагу наукова позиція автора, що протягом останніх років прослідковується тенденція до зростання правопорушень економічного характеру, які дестабілюють фінансову систему країни та становлять реальну загрозу її фінансовій безпеці. Серед них є також податкові правопорушення, які, як правило, полягають у порушенні податкового законодавства та іншого законодавства, яким регулюються питання податкової сфери. Наявні у вітчизняній науці класифікації податкових правопорушень є доволі різноманітними, а самі правопорушення продовжують видозмінюватись в залежності від напрямів розвитку ринкових відносин у сфері економіки, фінансів. У процесі класифікації податкових правопорушень слід зважати на те, що вони здійснюються як шляхом порушення податкового законодавства, так і вчиненням адміністративних проступків та кримінальних злочинів у податковій сфері (с. 419 дисертації).

Дисертантом аргументовано удосконалено положення щодо визначення поняття, структури складових елементів та особливостей податкових правопорушень, а також виокремлення їхніх видів за різними критеріями. Зокрема, класифікуючи податкові правопорушення, як слушно зауважено автором, доцільно брати за основу дефініцію податкового правопорушення, визначену п. 109.1 ст. 109 ПК України та норми як податкового, так і адміністративного й кримінального законодавства, яке передбачає склади податкових правопорушень (с. 369 дисертації).

Переконливим є авторське бачення в тому, що притягнення до відповідальності платників податків за порушення податкового законодавства врегульовано різними нормативно-правовими актами. Правові норми щодо притягнення до фінансової відповідальності закріплено у ПК України, до адміністративної – у КУпАП, до кримінальної – у КК України. Встановлено, що ці

норми в окремих випадках потребують, залежно від суспільно-економічних факторів і умов розвитку країни, зміни їз галузевого застосування, а саме: деадміністративізації, в інших випадках – декриміналізації з метою покращення їх дії у податковому праві України (с. 419 дисертації).

Водночас у дисертації охарактеризовано види відповідальності за податкові правопорушення, а саме: фінансову, адміністративну та кримінальну та наведено авторські визначення їхніх понять, що становить наукову новизну дисертаційного дослідження Баїк О. І. (підрозділ 5.3 дисертації).

Відповідно автором сформовано пропозиції щодо внесення доповнень до чинного законодавства України, які заслуговують на схвалення та підтримку вітчизняного законодавця.

Дисертація, крім зазначених положень, містить низку інших результатів, що мають бути оцінені як вклад її автора у вітчизняну науку права. Водночас висновки дослідження, крім сфери податкового права, також будуть корисними для вчених інших галузей права – конституційного, фінансового, митного, трудового, адміністративного, кримінального тощо.

Повнота викладу одержаних результатів. Виклад матеріалу є логічним та системним, зміст роботи відповідає темі та плану дисертаційної роботи. Ведення наукової дискусії відзначається поміркованою коректністю та аргументованістю. Автореферат дисертації повністю відповідає її змісту та відображає основні положення і результати дослідження. Дисертація та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження автором повністю відображено у 56 одноосібних наукових публікаціях, серед яких: 1 монографія; 16 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 6 статей у інших наукових виданнях; 29 тез виступів на конференціях та науково-практичних заходах.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що зроблені висновки та рекомендації, наведені у дисертації можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – для

подальшого подолання проблем формування та застосування понятійно-категоріального апарату податкового права України; правотворчості – для удосконалення термінологічного апарату чинного податкового законодавства України; правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері оподаткування; навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін, а також для підготовки методичних і дидактичних матеріалів, підручників, навчальних посібників з дисциплін «Фінансове право», «Податкове право», «Захист прав суб'єктів господарювання», «Правове регулювання оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності», інших правових дисциплін, пов'язаних з темою дисертації, та у системі службової підготовки податкових органів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Баїк Оксани Іванівни «Понятійно-категоріальний апарат податкового права України», варто зауважити, що деякі його положення, як і будь-якої іншої наукової праці, видаються спірними, тому створюють підґрунтя для подальшого наукового обговорення або потребують додаткової аргументації під час публічного захисту дисертації, а саме:

1. У підрозділі 1.2 «Терміни та їх використання в податковому праві України» дисертації потребує уточнення позиція дисертанта щодо доопрацювання терміна «роялті» з метою уникнення його неправомірного застосування у податковому законодавстві (с. 66–71 дисертації).

2. Аналізуючи принципи податкового права дисертант підтримує наукові бачення щодо того, що до принципів податкового права належать матеріальні, процесуальні та розрахункові принципи (с. 178–179 дисертації). Слушним видається виокремлення у понятійно-категоріальному апараті податкового права України переліку розрахункових принципів, які, як вважається, «регулюють функціонування конкретного податкового механізму». Разом з тим, потребує пояснення сутність розрахункових принципів.

3. Потрібно зауважити, що дисертаційну роботу збагатило б те, якщо її розділ 4 «Податкові правовідносини та податково-правові норми у понятійно-

категоріальному апараті податкового права України» та розділ 5 «Відповідальність як складова понятійно-категоріального апарату податкового права України» дисертант розпочала з переліку понять, які, на її думку, є визначальними в податковому праві («податкові правовідносини», «суб'єкти податкових правовідносин», «об'єкти податкових правовідносин», «відповідальність за порушення податкового законодавства» тощо) та обґрунтувала потребу пріоритетного дослідження саме цих понять, як складових понятійно-категоріального апарату податкового права. До того ж, автору слід обґрунтувати логіку обрання саме таких термінів як основи дослідження усього понятійно-категоріального апарату податкового права.

4. У дисертації на с. 142 зазначено думку М. Кучерявенка про те, що за загальним правилом норми цивільного права не застосовують до податкових відносин, проте потрібно пам'ятати про можливі винятки, коли ті чи інші положення цивільного законодавства застосовуються й до податкових відносин. Чи доцільно у даному випадку, на думку дисертанта, використовувати тлумачення і застосовування «норм за аналогією»?

5. Аналізуючи поняття «міжнародний договір» та його застосування в податковій сфері України (с. 170 дисертації), поряд із цим доцільно було зауважити про те, що сьогодні країни-члени Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробили План дій для боротьби з розмиванням бази оподаткування і виведенням прибутку з-під оподаткування, так званий, План дій BEPS. Отже, як видається із зазначеного, потребує уточнення позиція дисертанта щодо цього. Водночас виникає питання про те, чи наявний вплив Плану дій BEPS на понятійно-категоріальний апарат податкового права України.

6. Дискусійною за змістом є пропозиція дисертанта щодо потреби виокремлення підрозділу 5.3.3 «Кримінальна відповідальність за порушення податкового законодавства» з огляду на обраний напрям дисертаційної роботи.

Проте, зазначені зауваження не зменшують науково-теоретичної і прикладної цінності роботи в цілому і не відображаються на загальній позитивній оцінці дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України. Дисертаційне дослідження на тему «Понятійно-категоріальний апарат податкового права України» є самостійно виконаною та завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему, яка має істотне значення для науки податкового права. Представлена робота повністю відповідає вимогам п.п. 10, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Баїк Оксана Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, професор
професор кафедри європейського та
міжнародного права
Хмельницького університету
управління та права ім. Л. Юзькова

А. І. Суббот

